

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: 4. Del : 1856-82

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "4. Del : 1856-82", i Heiberg, Johanne Luise: *4. Del : 1856-82*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 9. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-heibfr07val-shoot-idm139968711796304/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: 4. Del : 1856-82

FRU GYLLEMOUGS DØD.

Fra Theatrets Sørger gik jeg til Sygelejets i Hjemmet. Heibergs Moders Tilstand havde i den sidste Tid taget en høist sørgelig Vending; vi kunde hver Dag vente, at det kjærlige, trofaste Hjerte vilde høre op at slaa; og sandelig, hørdes Tilstand var saaledes, at det næsten vilde være Synd at ønske, at den skulde forlænges. Og dog hang hun med et Børns Kjærlighed ved Livet.

Vi vare nu aft stidst i Juni; vor Lille Have prangede med det lyseste Grønt og de deiligste Blomster. Naar jeg gik og arbejdede i denne, da lettedes mangt et Tryk i Sindet ved at indsaende den friske Luft og ved Synet af den 10
 deilige, blaa Himmel og Planternes stille Liv. En Formiddag var Veiret især saa skjönt og oplivende og Blomsterne saa duftende og friske; men atter saar jeg her et Syn, der ofte gjentager sig om Foraaret, og som altid har smæret mig, nemlig en Mængde smaa fine, hvide Sommerfugle laa i Gangene og lempede 15
 mod Døden i Krampetækninger, medens deres Søskende flagede fra Blomst til Blomst og ligesom legede Tagfat med Bladene af de hvide Frugtblomster, som Vinden fører hid og did. Jeg tog ideligt fejl og troede, at disse hvide Frugtblade af Æble-, Pære- og Kirsebærtræerne, der blinkede i Solen, vare Sommerfugle, og oveniudt, at Sommerfuglene vare Blomsterblade. Man skulde tro, at de til en Forandring havde byttet Rolle med hin- 20
 anden. Det er underligt at tænke sig, at denne Verden jo maa være Sommerfuglens Paradis, thi det er jo hermede, at de opnaa deres højeste Fuldkommenhedsstilstand; efter dette Maal traagte de jo i hele deres Ormestid. Derfor er det et saa vundt Syn, saaledes om Foraaret ofte at se saa mange af dem ligge døende paa Jorden, i Stedet for at flyve glæde om fra Blomst 25
 til Blomst og saaledes nyde deres korte Vingeliv. Det ser jo ud, som om disse syge Stakler, der ligge paa Jorden, ikke have nydt deres Kjærligheds korte Lykke; at de kun have haet Modgangen uden at nyde Lønnen.

Naar man har en Syg i Huset, da gjør Biljettet af Døden, om end kun en Sommerfugls Død, et søgtesligt, smerteligt Indtryk; Tanken Gøres uvilkaar- 30
 ligt hen til den Syge, hvis Øieblikke maaske ere taalte. En Angest overfaldt mig ved Synet af disse døende Smæretakler, og jeg kunde ikke længere se

mig til Ro i Haven. Jeg plukkede i Haat en Rose og gik op med den til Heibergs Moder. Da jeg traadte ind i det halvedunkle Sovekammer, hvor den lidende Skikkelse laa i Sengen, omgivet af Medicinflasker og i en trykkende Luft, folte jeg Overgangen fra den søthestrafede Have til dette saa sorgeligt, saa knugende. Jeg gik hen og kysede hende ved Sengen, og hun talte om sin Lyst til at leve. „Men vil saa nødig!“ — sagde hun — „ophøre med „die süsse Gewohnheit des Lebens.““ Jeg sagde: „Jo, men tænk nu, hvor herligt det vil være, naar man opvaagner efter Døden, befriet fra alle legemlige Tryk, og naar Friheden afløses af Lethed, Ungdom og Styrke, naar Skjønhed, Sandhed og Harmoni træder os imøde.“ Da udbrød hun stakkels syge Veninde: „Ak, Datter, Du maa ikke forrige mig, fordi jeg hænger saa fast ved Livet, men mig synes, at her er saa deilig!“ — Ak, hvor saadanne Samtaler kunne være sørgmodige, naar man veed, at den ubarmhertige Død kan ventes paa et beleiligt Øieblik for at indløse sig med sit uigjenkaldelige „Kom, nu er det Tid!“ — Omsider gik jeg atter ned i Haven, fulgt af nogle venkelige Tanker om, hvad der snart vilde forestas os. Jeg var bange og bekymret over, hvad Indtryk den elskede Moders Død vilde have paa Heiberg; denne Moder, hun havde levat med som en Bøder med sin ærlige Søster, i inderlig Fortroighed. Jeg takkede nu Gud for hans hellige Stjernehimmel, thi i denne forflybede Heiberg sig i denne Tid med en Elskers Lidenskab, i Betragtningen af denne glænsende Jord og den urolige Mennekverden. Ja, i urolige Tider er Naturen med sin vante, stille, rolige Gang efter bestemte Lovs træsterig og imponerende. Den bryder sig ikke om de trolose Mennekvers Sveion lid og did; den veed, hvad den vil, og hvad den kan, og lader sig ikke føre paa Alvid af Mennekens Fortængelighed, Ægghjertighed, og hvad alle disse urolige Lidenskaber hædde.

Den 31te Juli blev det 25 Aar siden, at Heiberg og jeg bleve forevæde i den lille Kirke i Slangerup. Denne vor Solvbrudsdag vilde vi saa gjerne fejre langt borte fra Hjemmet, thi Heiberg var endnu af samme Mening som for 25 Aar siden, og som han senere sang i „De Nygifte“: „Saa sparer man sig Trossets Morgenbesøg“ o. s. v.

Vor Hu stod til Udsædet, men der laa jo den syge, døende Moder, og før vi havde ydet hende den sidste Kjerlighedstjeneste, var det jo ikke at tænke paa at forlade Hjemmet.

I de sidste Dage af Juni forværredes hendes Tilstand kjendeligt; hun laa nu stille hen uden at tage Del i, hvad der foregik omkring hende. Vi folte tydeligt, at Døden var kommen nærmere, og Heiberg forlod ikke et Øieblik Hjemmet af Frygt for ikke at være tilstede, naar hun drog det sidste Suk.

Den 1ste Juli — hendes kjære, afledede Pleiesøn, Georg Buntzens Fødselsdag — laa hun fra om Morgenen med lukkede Øjne, og uagtet Læberne

bevogtede sig som til Tale, hente vi intet Ord. Heiberg og jeg havde hele Dagen siddet ved hendes Leie; han saae hleg og anstrengt ud, som han sad der, taus og i Tænket. Heved Midnat bed jeg ham gaa ind i sin Værelse for at udvile sig lidt, idet jeg lovede ikke at vige fra Leiet. „Mærker du mindste Forandring,“ sagde hun, „saa kald paa mig.“ Jeg var glad ved, at han gik, thi jeg var bekymret for ham, saa angrebet saae han ud. Hans Moder laa fremdeles som en Sovende, kun Pulsloget *havtes* gennem Aandedrættet og en sagte forunderlig Dikken i Halsen. Pludselig syntes mig, at denne Lyd ophørte; jeg greb hendes Haand og mærkede strax, at den store Overgang fra Liv til Død var indtraadt. Jeg gik nu strax ind til Heiberg og sagde: „Kjære Heiberg, jeg tror vist, at din Moder døde i dette Øieblik.“ Han foer op og ilede til hende. Hun var død. Klokken var da henimod 12 om Natten. Den lille, fine Skikkelse, der altid med Angest havde tænkt paa denne Overgang til det ubekjendte Land, var saaledes sovet stille ind fra et Liv, bevogtet af usæge Stornue. Hun havde gjenoptaget dem alle bevaret det 16
kjærlige Hjerte og den faste Tro, at den, som har elsket meget, skal meget være tilgiven.

Heiberg havde altid en Rædsel for, at man skulde begrave de Døde, forinden der viste sig umiskjendelige Tegne paa Legemets Opløsning. Hans Moder laa derfor 18 Dage i vort Hjem, forinden hun begravedes. Hvor Morgen besøgte Heiberg sin Moders Lig. Da jeg 2 Dage efter hendes Død saae det, gyste jeg tilbage ved at se den legemlige Ødelæggelse og turde ikke altsaa betragte det. Heiberg derimod vedblev med sit daglige Besøg. Jeg sagde da til ham: „Hvor kan du dog udholde at beskue disse Levninger! Forfærdes du ikke ved Synet?“ — „Nei,“ svarede han, „dette Syn kan jeg netop udholde; thi hvad jeg her ser, det kan jeg finde mig i at begrave i den sorte Jord. Men saae jeg derimod min Moders Billede uforandret, da synes mig, at det vilde være mig umuligt at lukke Kisteaaet over de kjendte Træk.“

Om Dage efter hendes Død samlede en Vennekare i hendes forrige lille Stue, som jeg helt havde betrukket med Sort og smykket med Blomster. Midt i Stuen stod Kisten; paa Væggen ved Hovedgjærdet havde jeg ophængt hendes skjønne Billede, malet af Juel. Det yndige, smilende Udtryk i dette Billede, de kjærlige, barmhige, forstandige Øine, der skue imod Betrageren, virkede uvilkaarligt paa Alle og borttog Dødens Rædsel. Heiberg takkede mig og sagde: „Ja, nu haaber jeg, at disse Træk, disse Øine paany er det virkelige Billede af min trofaste Moder.“

Det var ikke Skik og Brug i hine Aar, at Kvinder indfandt sig ved de Nærmestes Begravelse eller fulgte med Toget til Kirkegaarden. Jeg var altsaa udelukket fra den hele Akt. Men da den foregik i Hjemmet, og der laa mig paa Hjerte at høre vor trofaste Ven Biskop Martensens Tale ved Kisten, 40

havde jeg hængt et sort Drapperi for en Dør ind til et andet Værelse. Lag hvilket jeg uset og uforstyrret kunde sidde og høre de herlige, varme Ord over den stille, beskedne Kvinde, som ydmyg Kjørlighed havde baaret gennem Livets mange Omakfælder og Kamp. Som jeg sad her ensom bag

3 Drapperiet, forlœstes Stemmningen hos mig ved en lille Begivenhed.
 Imellem de mange sømme, flyvende Insekter, der fandtes i vor Have, var der et lille langagtigt, meget fint med et Par Vinger saa klare og gjennem-
 10 sigtige som det fineste lysgraue Flor. Jeg ved ikke, hvori det egentlig laa, men jeg havde altid fundet, at dette lille Insekt lignede Heibergs Moder paa-
 faldende, og ofte havde jeg i Spøg sagt til hende: „Dette fine, lille Væsen er egentlig et Portrait af dig!“ Som jeg nu sad her, lyttende til Talen over
 vor moderlige Veninde, kom dette Insekt flyvende og satte sig paa mit Skjød,
 hvor det blev siddende ubevægeligt under hele Talen, som om det ligesom
 jeg opmærksomt lyttede til Ordene, medens det lille Bryst bevægede sig op
 15 og ned. Jeg blev forundret og bevæget ved dette Syn og turde ikke røre mig af Frygt for, at det skulde flyve bort. Først da Talen var forbi, fœl det, uden at jeg kunde se hvorhen.

Jeg ved Alt, hvad man vil sige om denne lille Hændelse, ved, at man vil trække paa Smilbaandet ad min Overtro, o. s. v. Alt det skal man have
 20 Lov til, ja jeg vil endogsaa indrømme, at det er berettiget; men Virkningen af dette Besøg under Ligtalen er og bliver dog det Samme for mig og er mig uforglemmelig.

Da det lille Sørgetog vandrede ud af Sokvæsthusets Gaard, bærende Ki-
 sten ud til Vognen, der tog Veien til Sætatens Kirkegaard, da fløde mine
 25 Taarer stille og vemodige over min takte Veninde. Altsaa var hun nu taget bort fra Jorden, denne lille, fine Kvinde med den stærke Villie, det varme Hjerter, det ydmyge, beskedne Sind, hun, der rødmende høg et Står havde modtaget Verden, hvad hendes Aand udfoldede i de ensomme Timer.

UDENLANDSREISEN.

30 De sidste Dage af Juli lukkede vi vort Hus og reiste, idet vi med Glæde hengave os til Tanken om, at vi i lang Tid intet skulde have at gjøre med Theater, Bløde og Skuespillere.

Vi toge over Berlin og Dresden, gennem Böhmen til Marienbad, hvor vi lagge haabede paa, at Badet vilde styrke os, thi for første Gang var ogsaa
 35 Heibergs Helbred vakkende. I Berlin holdt vi den 31te Juli i al Stilhed vort Selskabsbryllup, taknemmelige over, at vi nu som for 25 Aar siden fœlte, at vi gjensidigt trængte til hinanden og støttede os til hinanden. I Marienbad